

כס' 6502/כד

מתחם בית הספר הישן בקיבוץ יגור

סקר תיעוד מקדים לתכנית מס' זב/6/ט

שטח למשרדים בקיבוץ יגור

משרד הפנים מחוז חיפה
חוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965
אישור תכנית מס. C/6/25
הועדה המחוזית לתכנון ולבניה החליטה
ביום 7.7.10 לאשר את התכנית.
9019
יו"ר הועדה המחוזית

הודעה על הפקדת תוכנית מס' C/6/25
פורסמה בילקוט הפרסומים מס. 6091
מיום 30.5.10

הודעה על אישור תכנית מס. C/6/25
פורסמה בילקוט הפרסומים מס. 6193
מיום 26.1.11

עורכת: ארכ' ליאת ורדי

מאי 2010

משרד הפנים
הועדה המחוזית לתכנון ובניה
מחוז חיפה
29-11-2010
נ ת ק ב ל
תיק מס'

1. נתונים כלליים

מס' גוש : 11357

מס' חלקה : 9,4

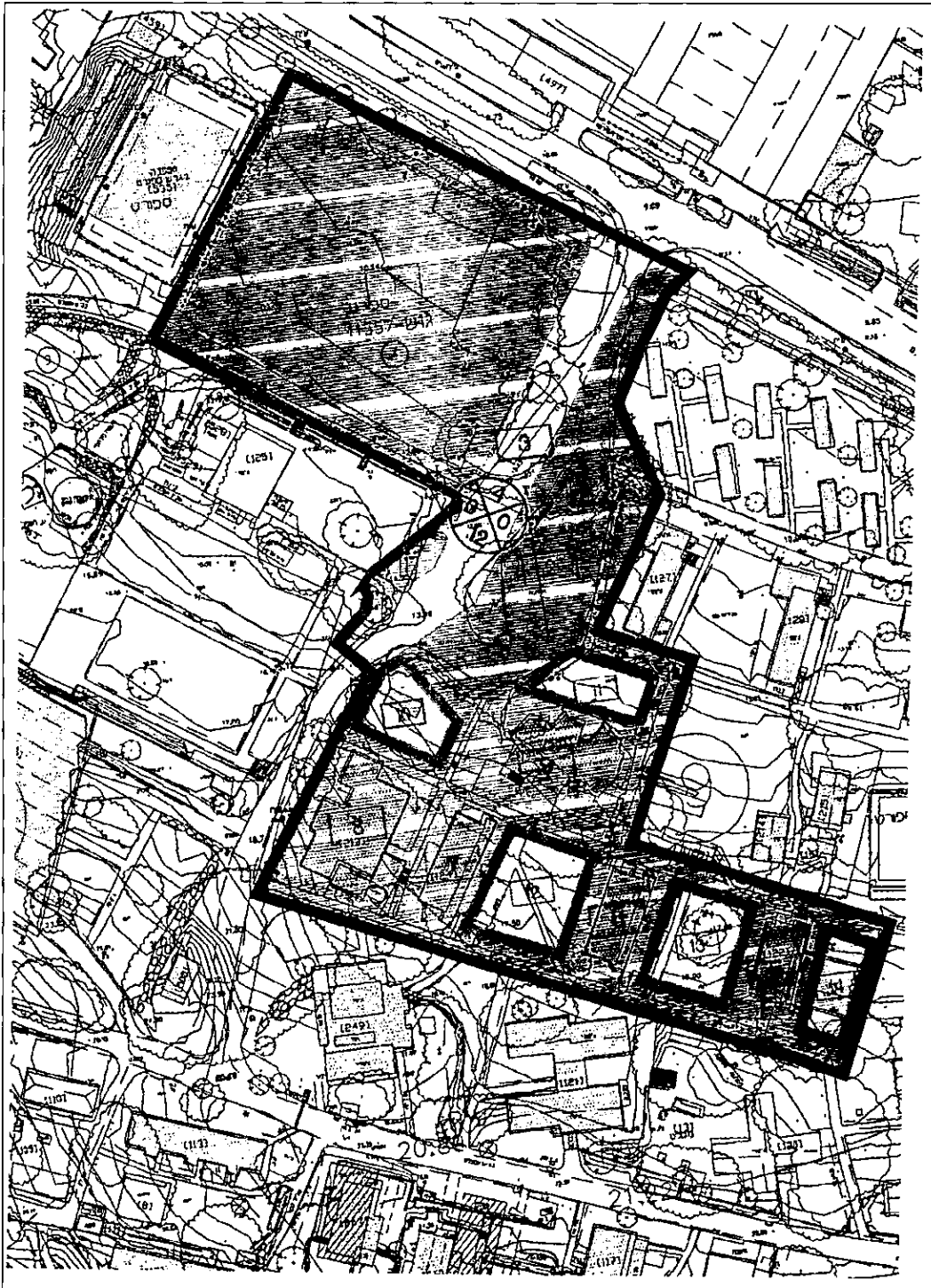
נ.צ. : x-157350

y-238700

גבולות התכנית מארבעה כיוונים : כמתואר בתשריט

סוג בעלות : מינהל מקרקעי ישראל בחכירה ליגור .

תיאור תמציתי של האתר : האתר נמצא בצידו המערבי של קיבוץ יגור. הוא כולל מתחם של חמישה מבנים עיקריים. מבנים 122,123,124,213 הינם מבנים של כיתות לימוד. מבנה 211 נבנה, בין השאר, עבור ספריית בית הספר.

מפת סביבה בקנ"מ 1:1250 הכוללת סימון גבולות התכנית

2. נתונים סטטוטוריים

שם ומספר תוכנית מוצעת : זב/6/ט אזור למשרדים ביגור.

שטח התוכנית המוצעת : 15.57 דונם.

שטח בנוי קיים (עיקרי) במ"ר. ציון וסימון בניה ללא היתר בנפרד : 3,110 מ"ר .

זכויות בנייה מוקנות מתוקף תוכניות תקפות : 35% לשטח עיקרי , 10% לשטחי שירות , 30% לתכנית ,
2 קומות בגובה מירבי 12 מטר. חשוב לציין שהתכנית התקיפה נערכה לאחר שהמבנים הקיימים כבר היו בשטח ולא נדרש לשנותם .

יעוד ע"פ תוכנית תקפה ושימוש בפועל : אזור למבני ציבור

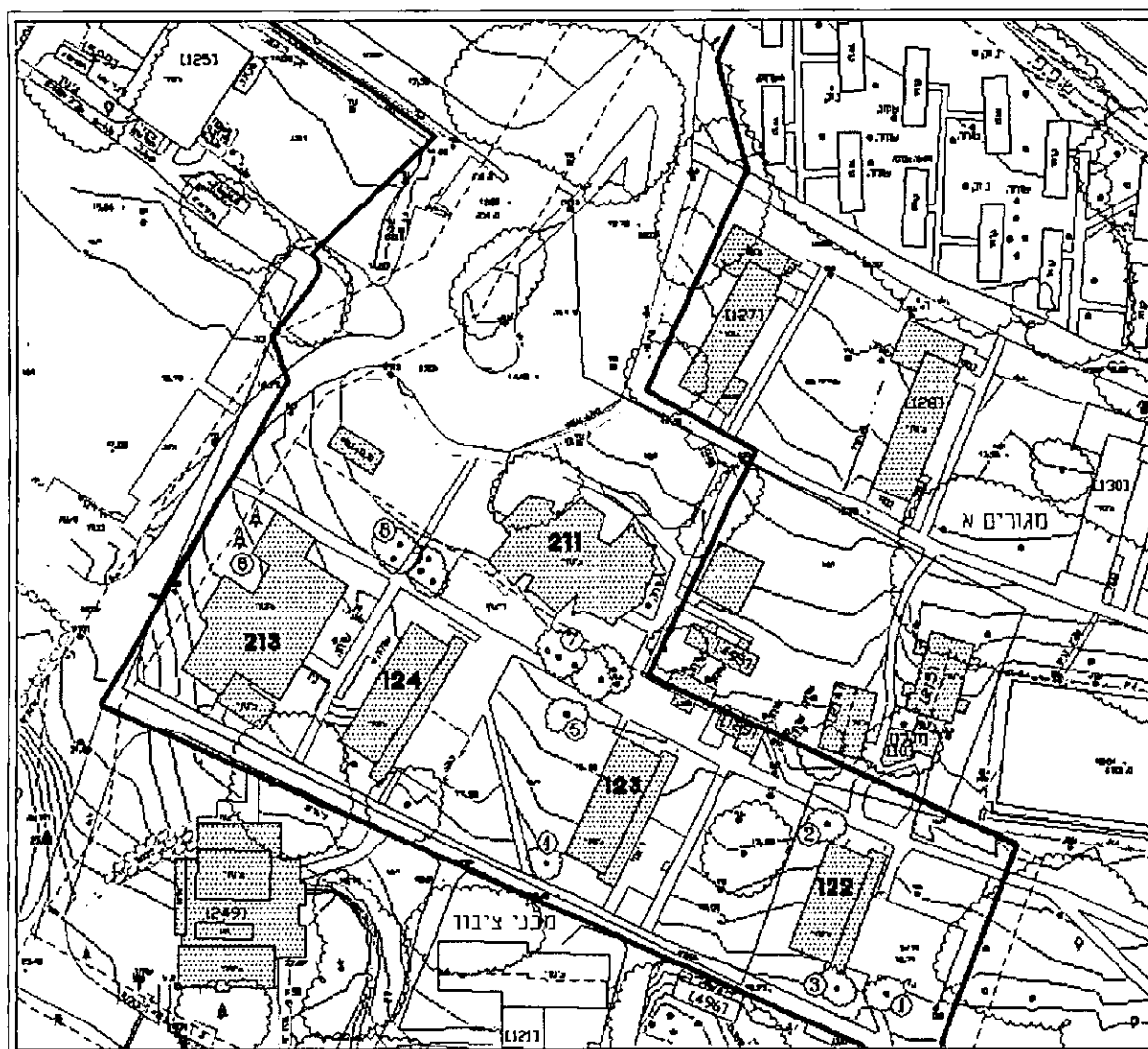
פירוט תכנית/תוכניות בהן הוכרז האתר או חלקים ממנו לשימור ותיאור תמציתי של ההוראות הרלוונטיות : אין כאלה .

נתונים מרשימת השימור המקומית : מס' אתר, פירוט ערכי השימור : אין

האם האתר נכלל השטח עתיקות מוכרז : לא

האם האתר מופיע ברשימת אתרים טנטטיבית אחרת לשימור : לא

צירוף תוכניות בינוי המציגה את התכנון במשולב עם פרויקטים חדשים, במידה ומתוכננים, באזור הקרוב לתכנית : אין פרויקטים חדשים מתוכננים בשכנות לאתר.

מפה טופוגרפית קני"מ 1:500 הכוללת סימון המבנים, צמחיה, שבילים, קירות, וכו'

3. רקע היסטורי ותרבותי

בי' בטבת תרפ"ג, 22.12.1922, קבוצת "אחווה" עולה להתיישבות על הקרקע ביג'ור, היא יגור.

בשנת 1932 נפתח בית הספר ביגור שהוקם במרכז הקיבוץ.

בינואר 1944 הוחלט במשאל עם, על העברת בית הספר לאזור ה"כרם". כך כונה החלק המערבי של יגור

ונקרא גם עבר הוואדי. באזור זה היה בזמנו הכרם של יגור.

במאי 1945 הוחלט על הקמת כיתות המשך בתוך בית הספר.

ב- 30 לאוגוסט 1946 נבנה בניין כיתות ראשון ב"כרם" (מבנה 122)

במהלך השנים הצטרפו למבנה זה, שלושה מבנים נוספים של כיתות לימוד (123,124,213) וכן מבנה

נוסף של ספריית בית הספר (211).

בית הספר כלל כיתות א-יב. בסוף 1970 התבצע איחוד של החטיבות העליונות (י-יב) של בתי הספר יגור, אלונים ואפק והוקם בית ספר "כרמל".

בשנת 1972 הוקם בית ספר "כרמל-זבולון" שפעל במיקומו זה עד לשנת 2001. אז הועבר לקמפוס החדש שנבנה בכניסה לקיבוץ יגור.

ברור וידוע כי הבניין הראשון (122) הוקם בשנת 1946. שני הבניינים הנוספים 123, 124 נבנו מספר שנים לאחר מכן. בניין 213 הוקם בשנת 1981 ובניין הספרייה, 211, הוקם בשנת 1980.

לאורך השנים נשמרה הבעלות של בית הספר בידי קיבוץ יגור.

מתחם בית הספר הישן נבחר כציון דרך במסגרת "מסלול יגור". בחזית המזרחית של המבנה הראשון שהוקם ב 1946 (מבנה 122), ניצב שלט המתאר את קורות בית הספר הישן.

חזית מזרחית של בניין 122. שלט מסלול יגור.

20.5.1945

4

לכבוד
הוועד הלאומי לכנסת ישראל
מחלקת החינוך
י ר ו ט ל י ת

א.נ.

הבירוק: בניני בית הספר העממי בספק יגור.

הננו להעלות בפניכם את האלת בנין בית הספר העממי ביגור.
בבית ספרנו לומדים השנה בכיתות א' - ח' כ-170 ילדים ויחד עם כיתות
ההמשך כ-240 תלמידים. כיתות תש"ו יהיו לנו רק בבית הספר העממי כ-210
- 200 תלמידים מחוץ לכיתות ההמשך.

ידוע לכם שבבית הספר בבית ספרנו, כל הכיתות הן כצריפים
יהנים, רעופים, אחר לפני הבית ישנו בארבעה הנורים להורים ואף שני
לא התאסרו לצרכי בית הספר ועל אחת כמה וכמה עבדו כהצריפים הם
הרולים ומיושנים ואין כל אפשרות להמשיך ללמוד בצריפים הללו בחורף
בגלל הדלק ובקיץ עקב החום והמחנה.

בהתחשב עם הסכר המתואר לציל החלטנו להתחיל השנה בהקמת
בניני קבע לבית הספר. קבענו לערוך זה יסוד בחלקה המערבי של הנמורה
ואחר כך יבנו כיתות תש"ו הספר ובניני הסמורה של הכיתות הילדים, בתי
הדורות וכד'. הכספרנו את הקרקע ועוד חסנה יש בדעתנו לבנות חצי ביתנים
לכיתות. ביתן אחד יכיל 2 חדרים כיתות וחדר מצע והכיתות השני יכיל 2
חדרים כיתות וחדר סודים, וכן 2 בניני דירה ודירות עבור ילדי כיתות
ה' - ח'.

אנו מציגים עליכם בבקשתנו דלקוח:

א. לעזור לנו בהשגת דמיון הגביה לכיתות באופן שהיו נוסו כן
השגת דמיונות לקניית המסרים הדרושים לכן. אנו מוכרחים להקים את
ביתני הכיתות הג"ל עד להתחלת הלספונים לשנת תש"ו כי אין לנו כל אפשר-
ות להמשיך ללמוד בכיתות הקיימות. יחד עם זה הננו להקים לתשובת
לבטח כי בשנת תש"ו מחוסמים להיות ספרנו עוד כ-40 ילד ונא לא להיות
לנו אפשרות להחזיק את הבניה לא נוכל לקלוט את הילדים הנוספים לבית
הספר. הכרחי לכן, להשיג סיוע את הדמיונות ולהתחיל בבניה.

מכתב מתאריך 20.05.1945 למחלקת החינוך בירושלים בבקשת סיוע לבניית בית הספר.

4. מבני המתחם:

בניין 122 – תא שטח מס' 5 בתשריט התב"ע

המבנה הינו בן שתי קומות ולו שתי כניסות. האחת ממרכז החזית המזרחית והשנייה במדרגות חיצוניות בחזית הצפונית. בחזית המזרחית ישנה רחבה מרוצפת בגודל של כ- 180 מ"ר. החזית המערבית מאופיינת במצלולים מבטון מעל החלונות לכל אורך קיר החזית. המבנה שופץ בשנת 2004 תוך הקפדה על שימור מאפייני החזיתות המקוריות. אזכורים היסטוריים לתהליך הבנייה של מבנה כיתות זה נמצאו בארכיון קיבוץ יגור במקורות שונים:

מתוך יומן משק יגור מתאריך 31.12.1943 בנושא שאלת תוכנית הישוב:

"(א) מקומם של בנייני בה"ס. ההכרחי הדבר, שכל בנייני בה"ס, הכתות, חדר האוכל ובנייני הדירה יהיו מרוכזים במקום אחד, או שאפשר לבנות את הכיתות בשטח אחד ובנייני דירה במקום אחר. או אולי רצוי להפריד בין החברה הגדולה (מכיתה ד') ובין החברה הקטנה."

"ואיזה הן השאלות הדורשות תשובה מיידית? לדעתי יש 2 שאלות: בנייני בית הספר והמשך בנייני המשק. וביחס לשאלות אלה אני מביא את הצעותי דלקמן: כמעט כל החברים, אשר השתתפו בדיונים, הביעו את דעתם, שמקום בה"ס צריך להיות לצד המערב (בכרם). נחוץ לכן להכין תכנית מלאה לבה"ס על כל בנייניו; אבל במשך 5 השנים הקרובות, לבנות 5 חדרי כיתה (ד'-ח'), וחלק של חדר-אוכל. המתאים ביותר יהיה לבנות את הכיתות וחדר האוכל מהתחלת הכרם ע"י הגדר, במרכז השטח שבין הכביש וההר. מפיו של ח.ו

מתוך יומן משק יגור 18.08.1944

"אמש התקיימה ישיבה משותפת של המזכירות המורחבת, ועדת ביה"ס והמהנדסים יוסף אידלמן וביקלים, בה נדונה שאלת תכנית הבניה לאזור ביה"ס בישובנו. כידוע יעבור ביה"ס שלנו מערבה, לשטח של רכס שלמה וכרם א'. הוקצו לזה כ-40 דונם. מעל לאזור ביה"ס, לרגלי ההר, תבנה שורת בנייני מגורים לחברים."

בחזיתו המזרחית של הבניין, בשני קצותיו מונחים על הקיר שני תבליטי גבס.

וזהו סיפורם: לקראת ועידת הקיבוץ המאוחד הטי"ו, שהתקיימה בח' בסיון תש"ו, 17 ביוני 1946,

אותה ועידה בה נאמה צביה לובטקין על כל מה שקרה באירופה תחת כיבוש הנאצים, יצר אומן

התבליטים מרדכי גומפל, תבליטים המבטאים את רוח התקופה בה נוצרו – בין שואה להקמת

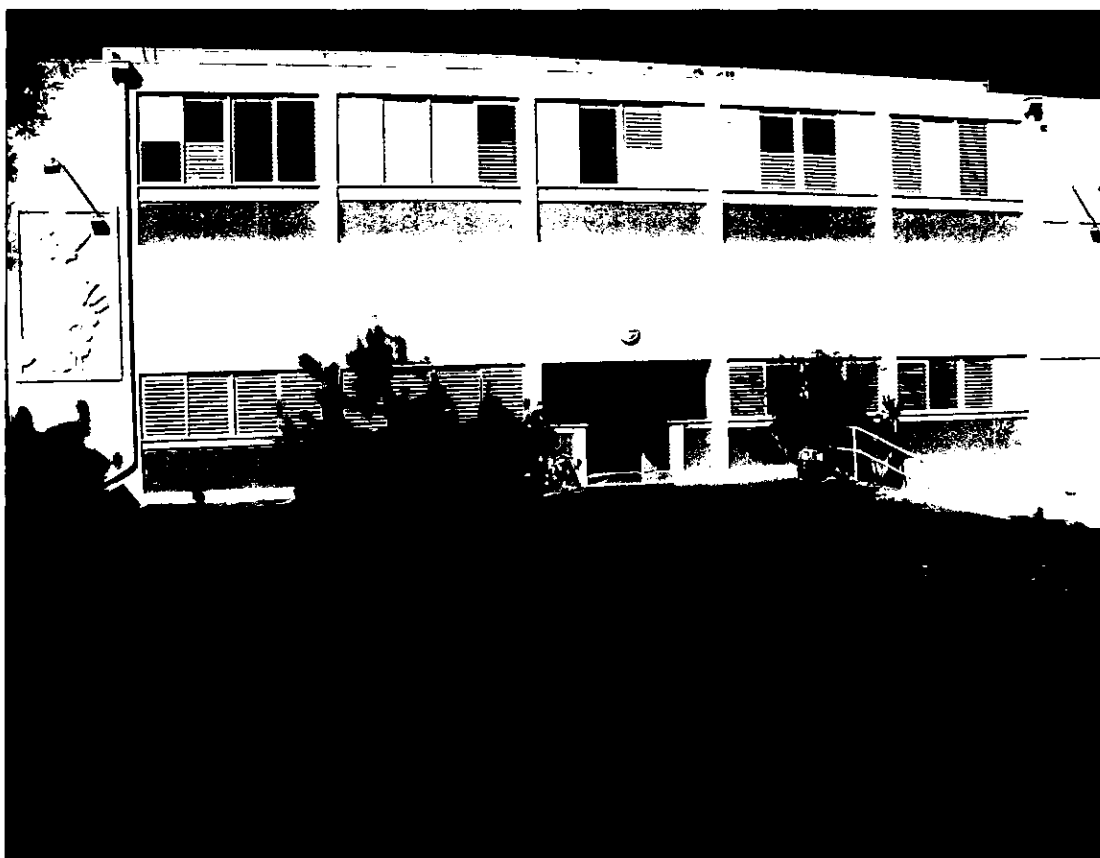
המדינה ומלחמת העצמאות. התבליט שנמצא בצידה הימני של החזית, נקרא "המרד" והוא

מתאר לוחם חמוש ולצידו שני חבריו הנופלים. התבליט שנמצא בצידה השמאלי של החזית נקרא

"תקומה" ומתאר משפחה הקוצרת שיבולים במגל.

חזית מזרחית של מבנה מס' ועליה תבליט "המרד". מאחוריו נראים מבנים 123,124. תאריך צילום לא ידוע.

חזית מזרחית של מבנה 122 כולל שני התבליטים.

חזית מערבית של מבנה 122

תבליט "תקומה" בצידה השמאלי של החזית המזרחית.

תבליט ה"מרד" בצידה הימני של החזית המזרחית.

בניין 123-124 - תאי שטח מס' 6 ו-7 בתשריט התב"ע

מבנים 123 ו-124 זהים כמעט לחלוטין למבנה 122 (חזיתות ארוכות יותר ממבנה 122). בחזית המזרחית של המבנים קיימת רחבה מרוצפת. גודל הרחבה במבנה 123 הוא כ-66 מ"ר. גודל הרחבה במבנה 124 הוא כ-80 מ"ר.
על בניין 124 נכתב:

מתוך יומן משק יגור מתאריך 12.05.1950

"בניין כיתות, . מאחורי שני בתי הכיתות, בואכה בית בת-שבע, מוקם בית כיתות שלישי. חברים שנקלעו לאותה סביבה בימים אלה יכלו לראות כבר את המסד ואת קירות המרתף, אומנם עוד בתכניות, אך יצוקים. באותו בית יהיה המרתף רחב ידיים, בן שני חדרים וחצי, וישמש את מוסדות ביה"ס. (נוצל המדרון הטבעי וגם "בולדוזר" עזר) נכתב מפי א. גיפמן.

מתוך יומן משק יגור מס. 2177 יוני 1950:

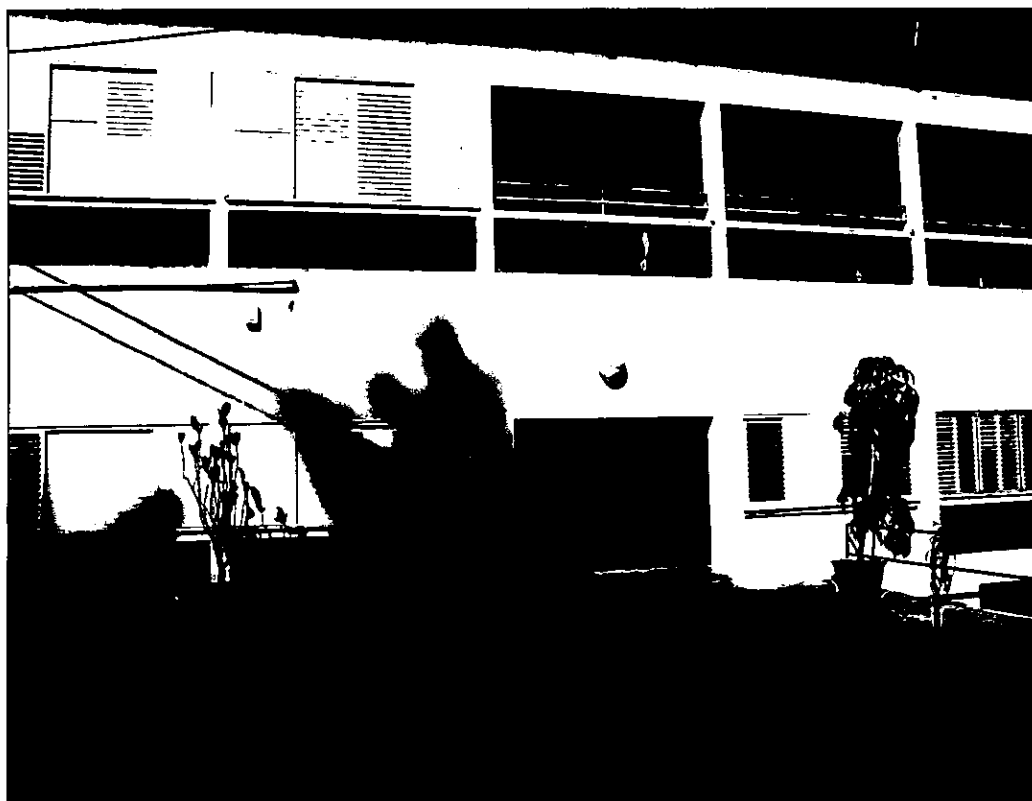
"בניין הכיתות בשכונת הכרם. - היום גומרים את יציקת הקירות של קומה א' ויש להתחיל בעבודות הגג, אך הברזל עדיין לא הגיע ועלולה איפוא להיות הפרעה בעבודה. בבניין זה היה גם עיכוב בגלל מחסור בעץ."

מבט ממערב למזרח לעבר המבנים 122,123,124, תחילת שנות ה-50

מבט מדרום לצפון, מקדימה מגורי שכ' האזדרכת מאחור שלושת מבני כיתות 122, 123, 124 צולם ע"י ערי גלס, תחילת שנות ה-50.

בניין 123 חזית מזרחית.

בניין 123, חזית מערבית.

בנין 123, מסדרון הקומה השנייה.

בנין 124 חזית מזרחית.

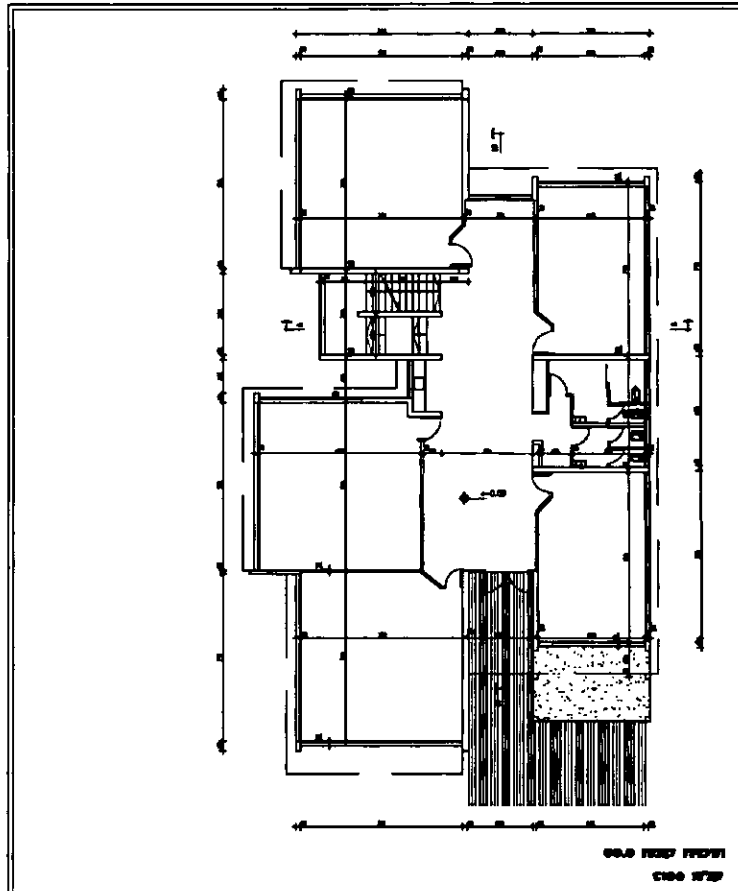
בניין 213 חזית דרומית.

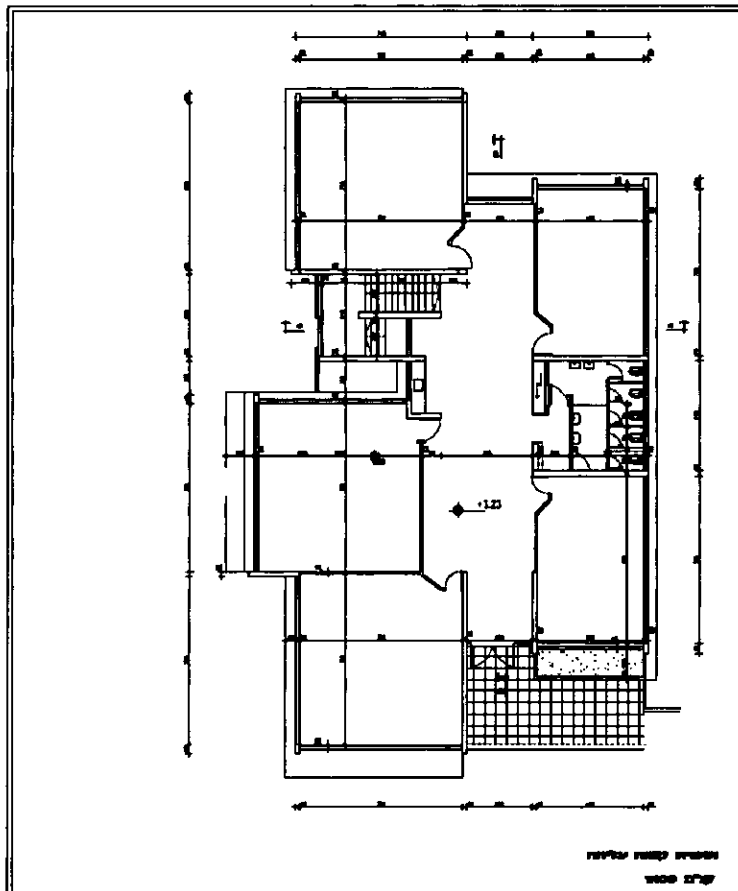
בניין 213 חזית מערבית.

בניין 213. מבנה גרם המדרגות אל הקומה השנייה שנמצא בין החזית המזרחית לדרומית.

תוכנית קומת קרקע, בניין 213

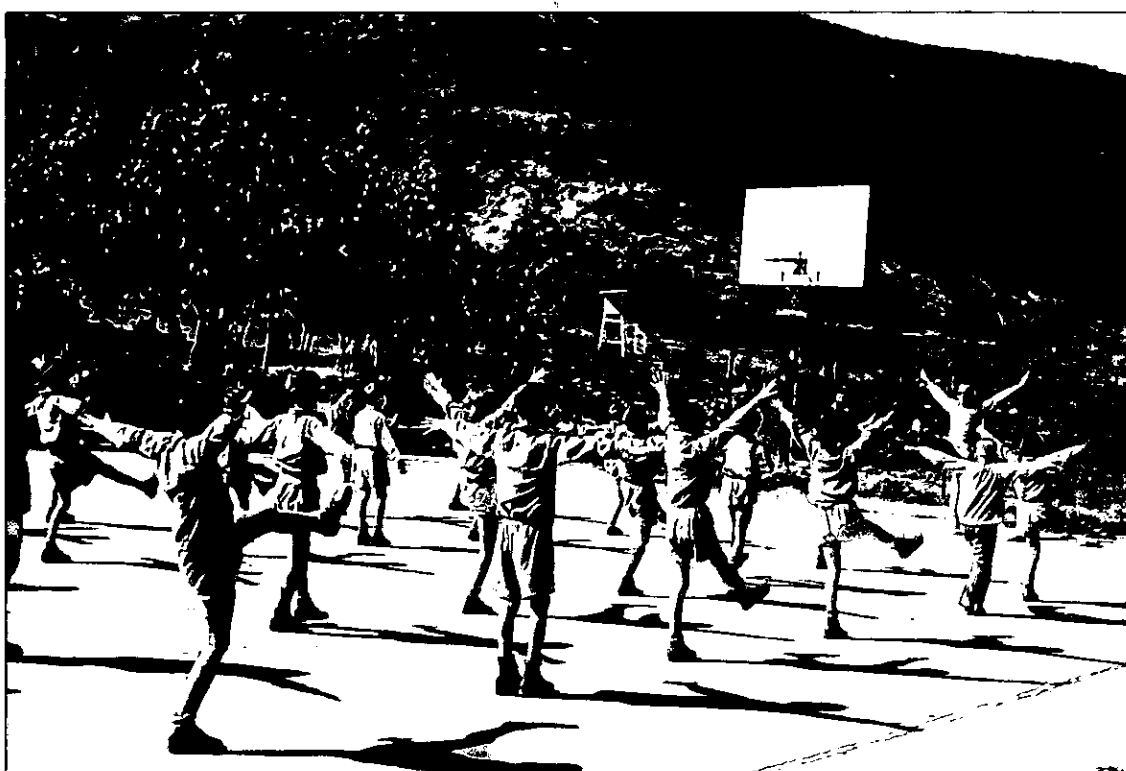
תוכנית קומה א' בניין 213

מתוך יומן יגור 04.08.1978

"עם תחילת החופש הגדול התרוקנו, כידוע, בנייני הכיתות מתלמידים, וקול המשפצים נשמע בין כתליהם. מגרש הכדורסל הישן-שעל "קרשיו" צמחה הנבחרת הראשונה שלנו, (היו זמנים...) ואשר שימש מקום משחק לילדים בהפסקות ובשעות הפנאי, נעלם מן הנוף. במקום, בעזרת ציוד כבד, מתקדמת והולכת הכנת התשתית והיסודות לבניין ספרייה חדש, שיענה על צורכי בית הספר הגדל ומתפתח. הציבור מוזמן מדי פעם לאזור לחזות בהתקדמות הבנייה.

בניין הספרייה נבנה בשנת 1980. אדריכל המבנה, פרופ' שמעון שפירא. התכנון המקורי היה של קמפוס הכולל שלושה מבנים לא רגולאריים קרובים אחד לשני. לבסוף נבנה רק מבנה הספרייה. למבנה שלוש קומות- קומת מרתף ששימשה כמעבדה לתלמידים, קומת קרקע ששימשה לפינוי לימוד ועיון (סביב הנישות ליצירת פרטיות ואינטימיות) ולמיקום ארונות הספרים וקומת יציע ללימוד. קומת היציע משאירה חלל מרכזי גדול במרכז המבנה. הכניסה המרכזית למבנה הינה מהחזית הדרומית. ישנן שתי כניסות נוספות מכוון צפון ומזרח לחלל המעבדות. בפנים המבנה שני גרמי מדרגות המובילות לחלל היציע.

חזיתות המבנה "שבורות" מאוד ע"י כניסות ויציאות של חללים. חומרי הגמר בחזיתות הם קירות בלוקים ללא טיח וצבע, בטון חשוף וחלונות זכוכית ואלומיניום. קווי החלונות מודגשים ע"י תגורות בטון חשוף. בגג המבנה בולט קרניז מבטון חשוף בעל פינות מחודדות החורג מקו המבנה בצורה שאינה רגולארית. רוב החלונות בקומות הספרייה תוכננו בחלק השקוע של הנישות. המבנה הקונסטרוקטיבי של המבנה מתבסס על עמודים בקירות המעטפת ועל עמודים מאסיביים בחלל המרכזי בפנים המבנה (ראו תוכניות להלן).

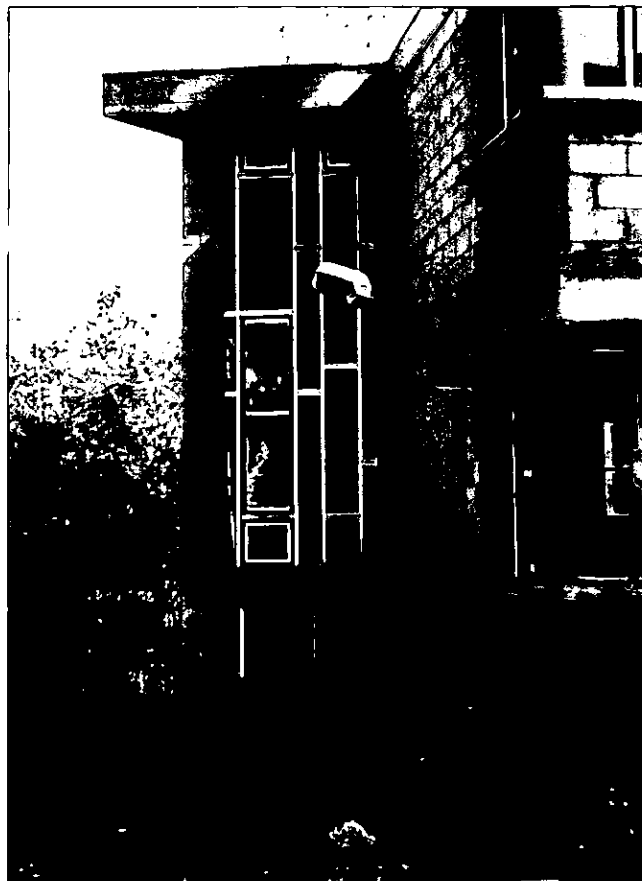
מגרש הבטון שעל חורבותיו נבנתה ספריית בית הספר. המיוחד במגרש כדורסל זה הוא היותו מבטון ולא מעפר. ברקע ניתן לראות את עצי האיקליפטוס המאפיינים את אזור הספרייה.

בניין 211 חזית מזרחית.

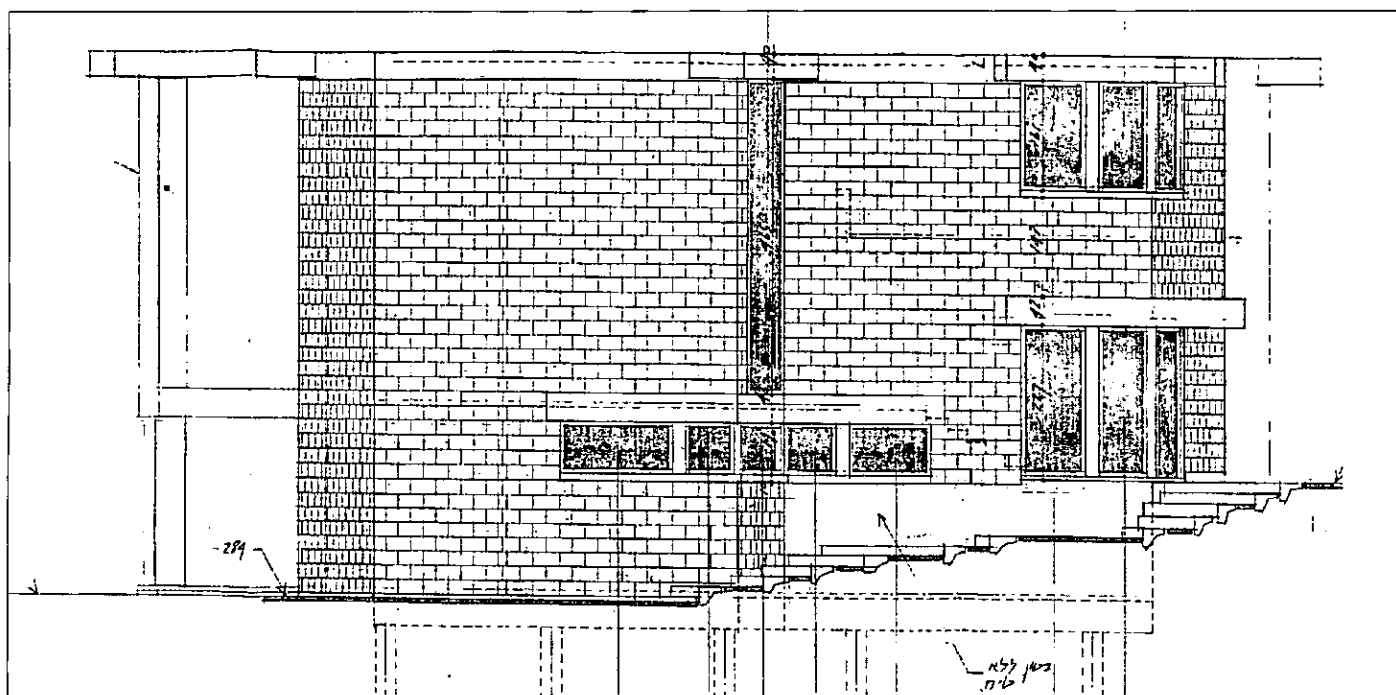
מבט מדרום לצפון. ירידה לקומת המרתף.

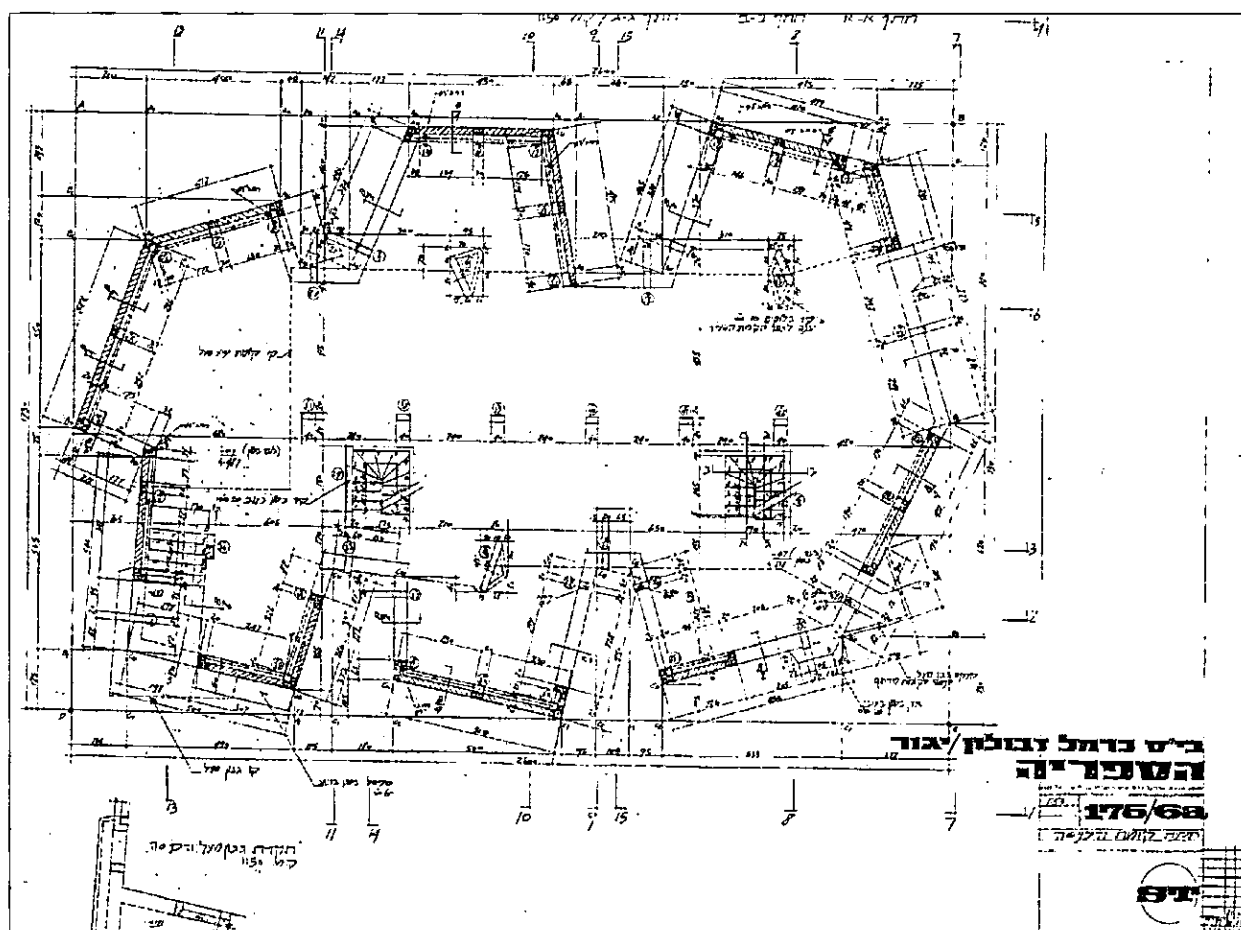
מבט מכוון דרום מערב לכוון צפון.

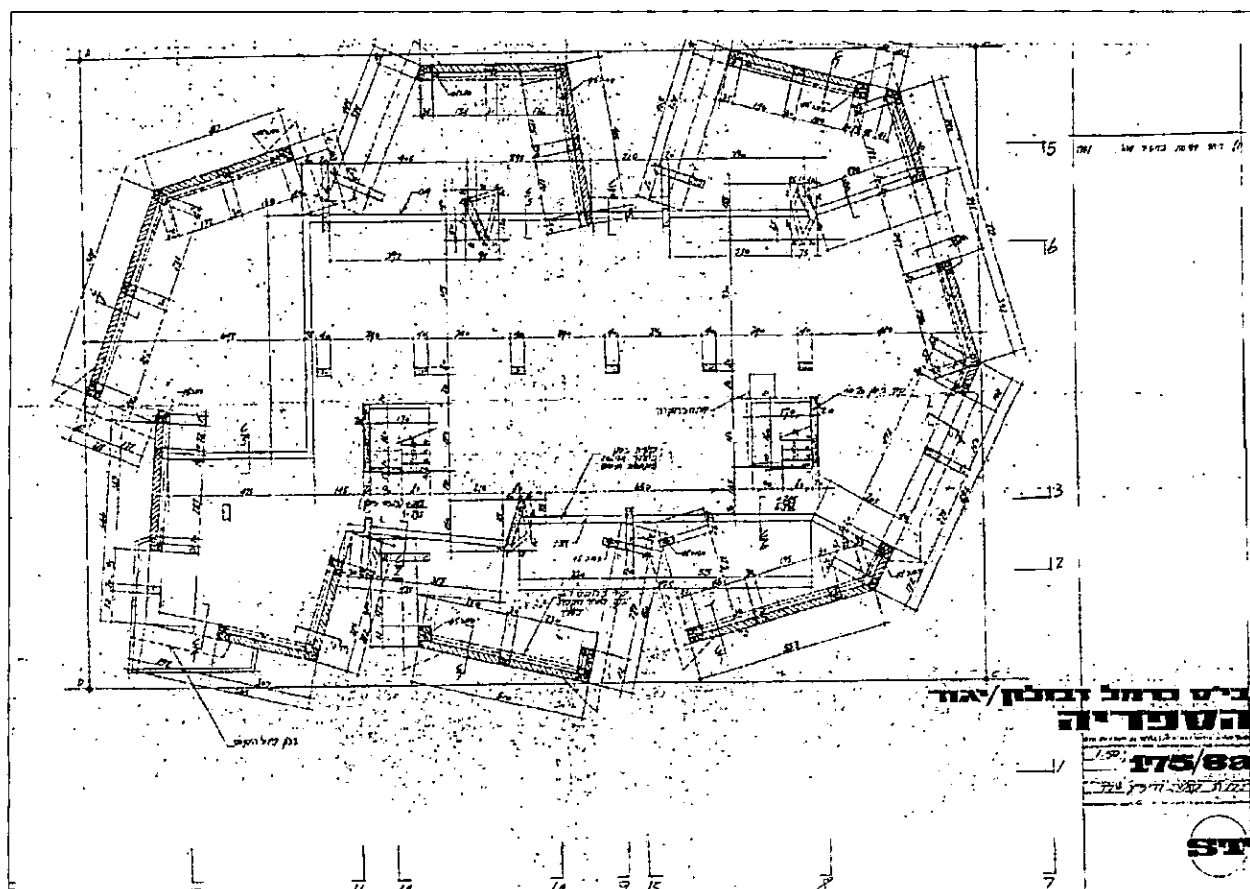
מבט מדרום לצפון. כניסה לקומת קרקע.

מבנה הספרייה, חזית מערבית, אדריכל שמעון שפירא, 1977

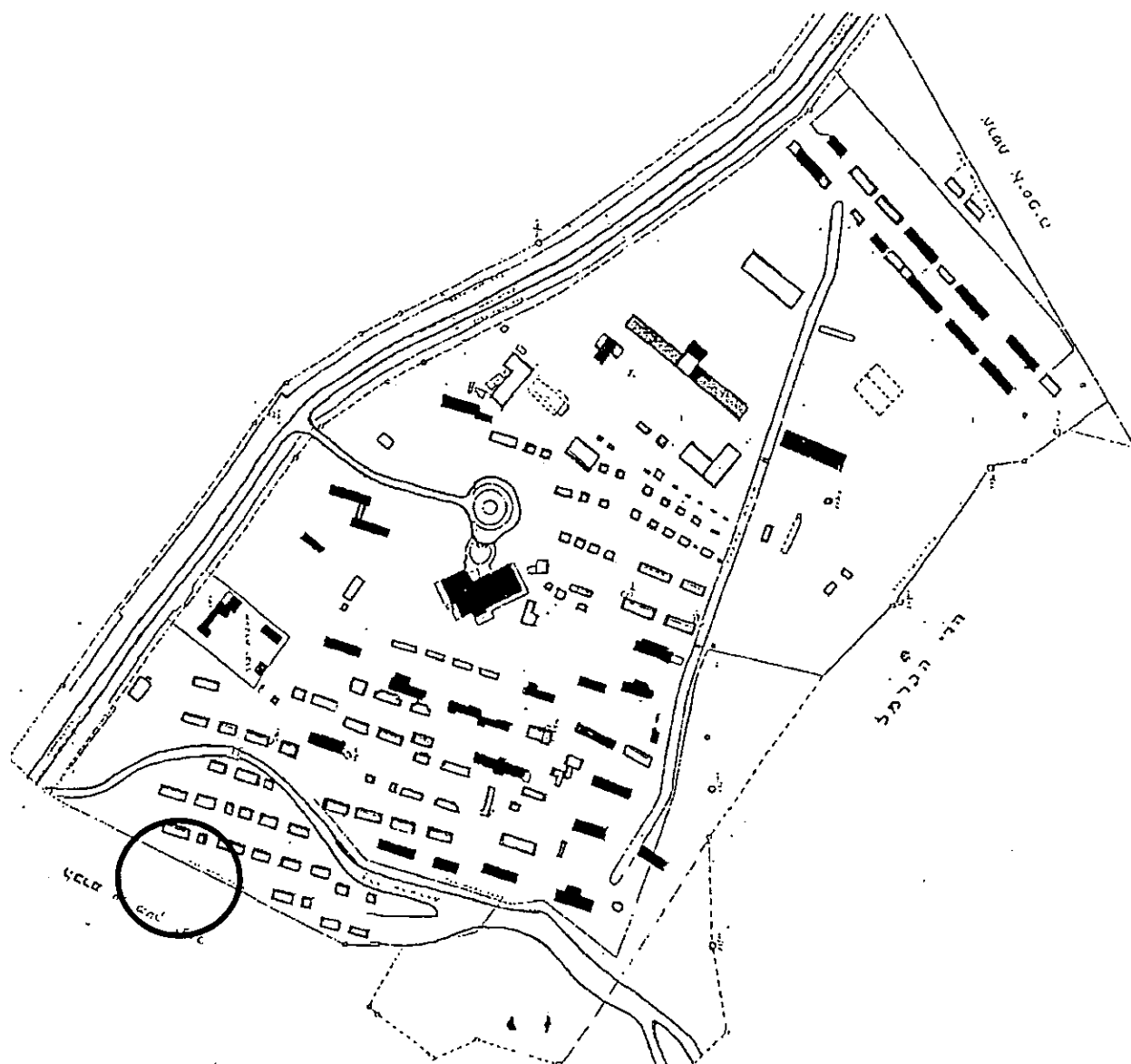

מבנה הספרייה, תוכנית קומת הכניסה, אדריכל שמעון שפירא, 1977

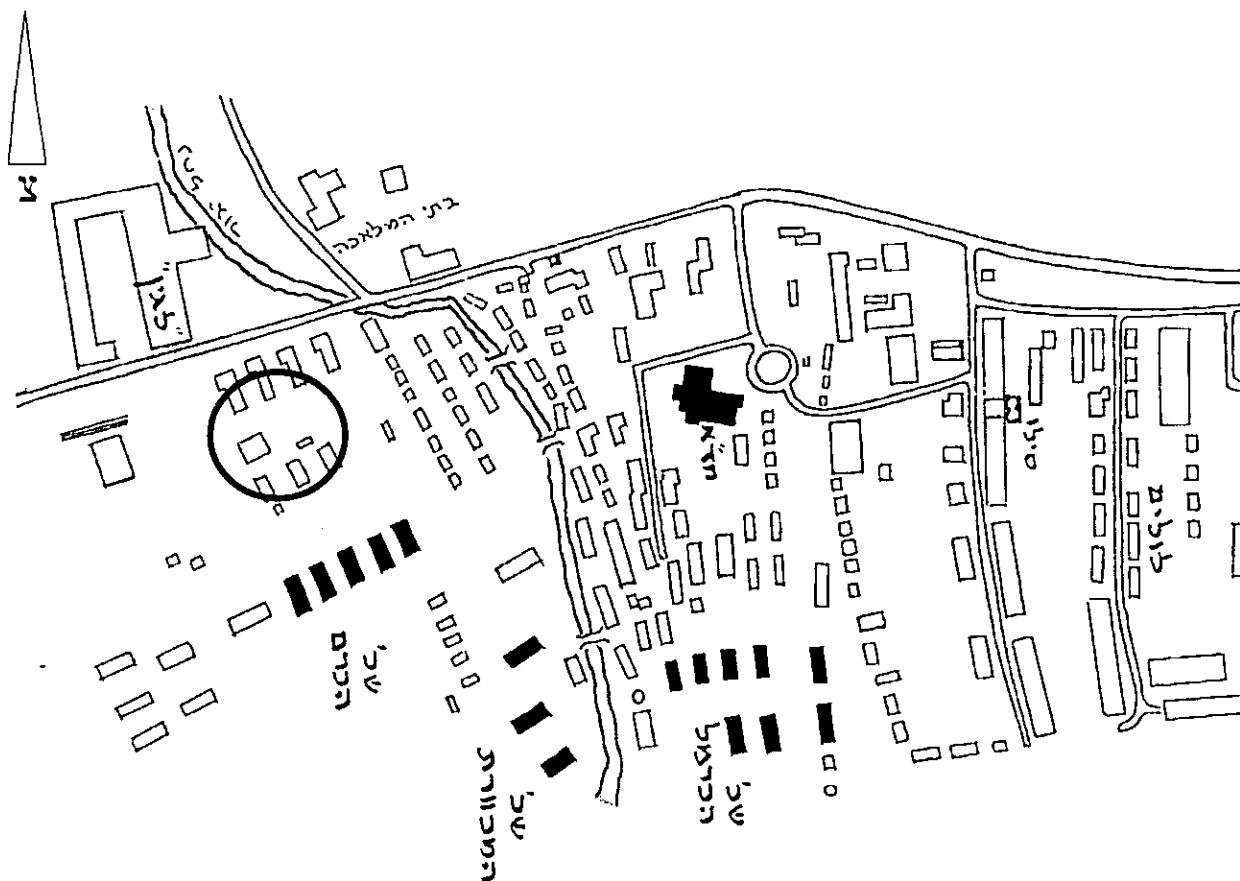

מבנה הספרייה, תוכנית קומת היציע, אדריכל שמעון שפירא, 1977

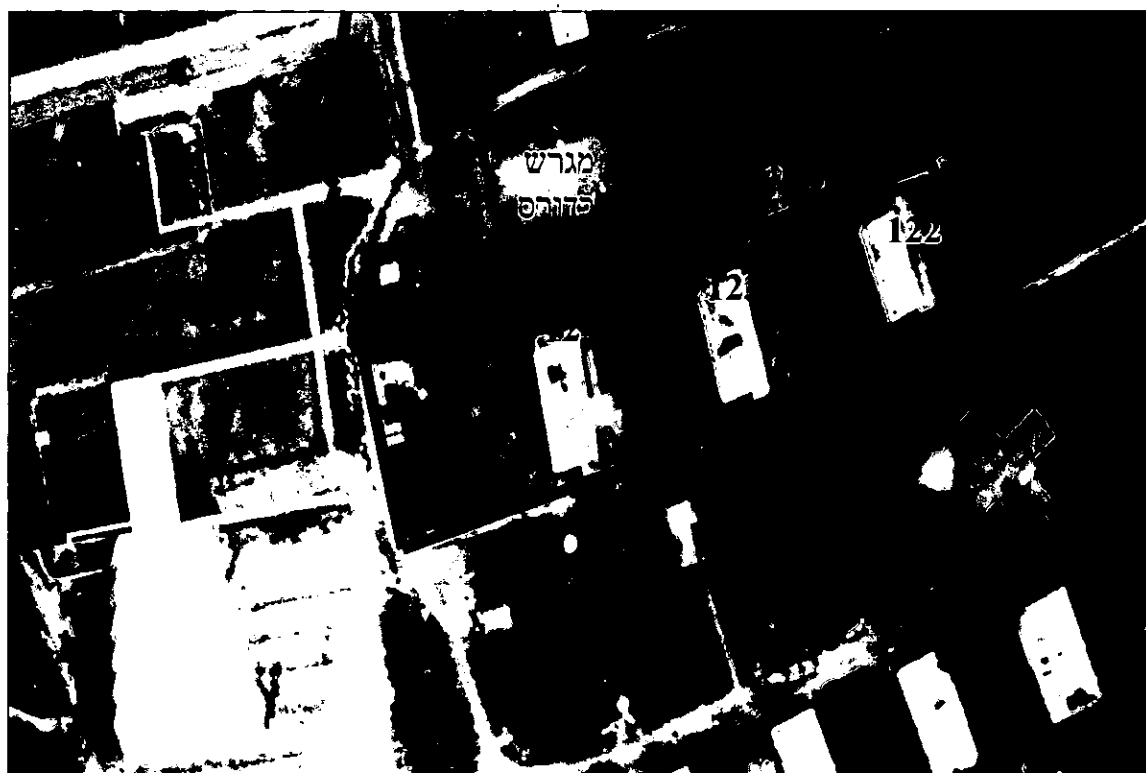
5. תשריטים ותצלומי אויר של אזור התוכנית על פי שנים

קיבוץ יגור 1940. מסומן בעגול אדום מבני בית הספר העתידי.

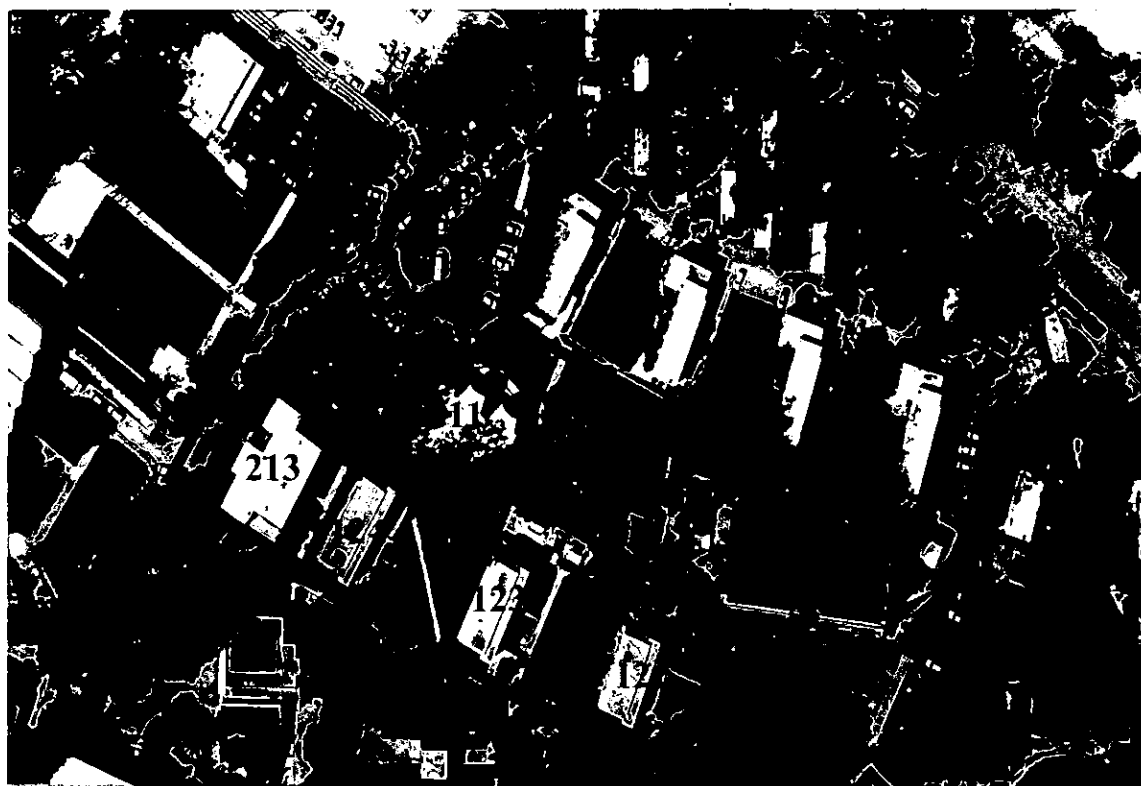
קיבוץ יגור, 1956, מסומן באזור שלושה מבני כיתות מס' 122, 123, 124 ומגרש הכדורסל (שהיה במקום הספרייה).

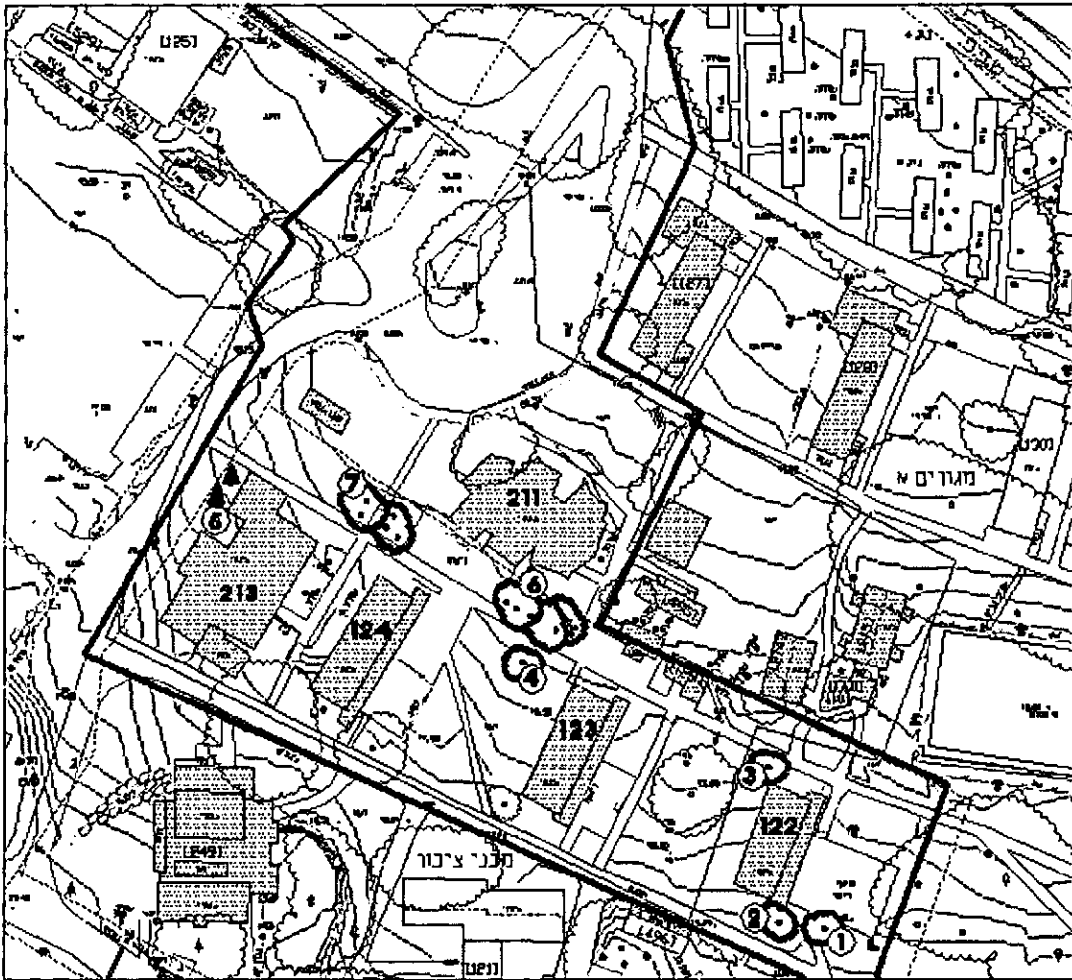
תצלום אוויר, צולם בדצמבר 1961
התצלום כולל את מבנים 122, 123, 124. ללא מבנה 213 ומבנה הספרייה 211
כמו כן ניתן לראות בתצלום את מגרש הכדורסל מבטון מתחת לבניין 124, שעליו נבנתה בשנות ה-80 ספריית בית הספר.

מפת יגור-1977
המפה כוללת את מבנים 122,123,124 ללא מבנה 213 ומבנה הספרייה.

תצלום אוויר, 2002
התצלום כולל את המבנים 124,123,122,213,211

מפה טופוגרפית קני"מ 1:500 הכוללת סימון העצים על פי המספור להלן

3- עץ זית

2- עץ זית

1- עץ זית

6- עץ ברז

4- עץ זית

7- שדרת איקליפטוסים

6- שדרת איקליפטוסים

סיכום – הערכת האתר

מבני בית הספר הישן של קיבוץ יגור, שימשו ככאלה עד לשנת 2001, עת עברו למשכנם החדש בקמפוס שבכניסה לקיבוץ יגור. במהלך למעלה מיובל שנים היה מקום מרכזי זה, מעונו של החינוך היסודי והעל יסודי ביגור.

ניתן למקד את ערכו של האתר בעיקר כבעל ערך היסטורי. מהלך הקמתם של בנייני בית הספר שזור לאורך השנים, בהקמתו, פיתוחו וצמיחתו של קיבוץ יגור. נושא זה עלה תכופות על סדר יומם של אנשי הקיבוץ באותם ימים וניכר כי במהלך האסיפות הציבוריות דנו רבות בהיבטים השונים הקשורים לבניית בית הספר. למשל, החיבור האופייני כ"כ לקיבוץ, בין לינה משותפת מחוץ לבית ההורים לבין השהייה בבית הספר במהלך היום, דבר שהצריך בנייה של מבני מגורים בסמוך למבני בית הספר, שיענו על כל צרכי הילדים.

ייחוד נוסף של המבנים הוא שילובם בתוך הסביבה הטבעית, והפיכת האתר למקום ירוק המשתלב היטב בנוף הכרמל הסמוך. ניתן למצוא בינות המבנים משטחי דשא ירוקים, עצי זית, עצי אורן ועצי איקליפטוס.

ערכו החברתי של האתר בא לידי ביטוי כל עוד שימש האתר בפועל כמבנה לימודים לילדי יגור והסביבה. כעת, משסיימו את ייעודם הלימודי והחינוכי, מבנים אלה מעוררים בעיקר זיכרונות וגעגועים בקרב כל אותם הילדים, היום אנשים בוגרים שלמדו במהלך חמישים השנה ביגור, ונפגשים ליד המבנים בפגישות מחזור שנערכות מעת לעת.

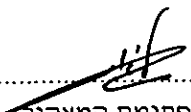
*** החומר לסקר השימור נאסף באדיבות ארכיון יגור**

הצהרת עורך המסמך

אני החתום מטה אילן ורדי (שם משפחה ופרטי) מס' ת.ז. 027341056
מצהיר בזה לאמור:

1. אני ערכתי תיעוד מקדים / תיק מעמד לתכנית מס' 6/6/25
לאתר: ג.ה.ה. הספן ג.א.ג (שם האתר).
2. אני בעל ההכשרה והמומחיות הדרושים לערוך מסמך זה, לפי המסמכים המצורפים בזה (יש
לצרף מסמכים המעידים על ההשכלה והניסיון המקצועי של עורך המסמך).
3. אני ערכתי את המסמך בעצמי ובסיוע יועצים נוספים כמפורט להלן:

שם היועץ	תחום מומחיותו והכשרתו	הסעיפים במסמך שבהם סייע היועץ
א.		
ב.		
ג.		
4. אני אחראי להכנת המסמך ולתוכנו, לרבות הנתונים וההערכה המופיעים בו.
5. אני מאשר כי למיטב ידיעתי המקצועית, הנתונים נכונים ותואמים את ההנחיות שנתן מוסד
התכנון ביום.....
6. הצהרה זו ניתנה ביום..... 01.07.2010

.....

חתימת המצהיר